

anyag, mely kikezdi a szép fogalmát. A test hatalma, a vágyott tökéletesség, az elérendő minta, amely annyira uralja életünket, bevégezett hatalommá szelődül, összerogyni látszik az elmúlás súlya alatt. De csak a valóságban. A kiállításon képként kiállítva szembe megy az idea a megvalósulttal, így válik a hiábavalóság legszebb mementójává, az életipar kritikájává.

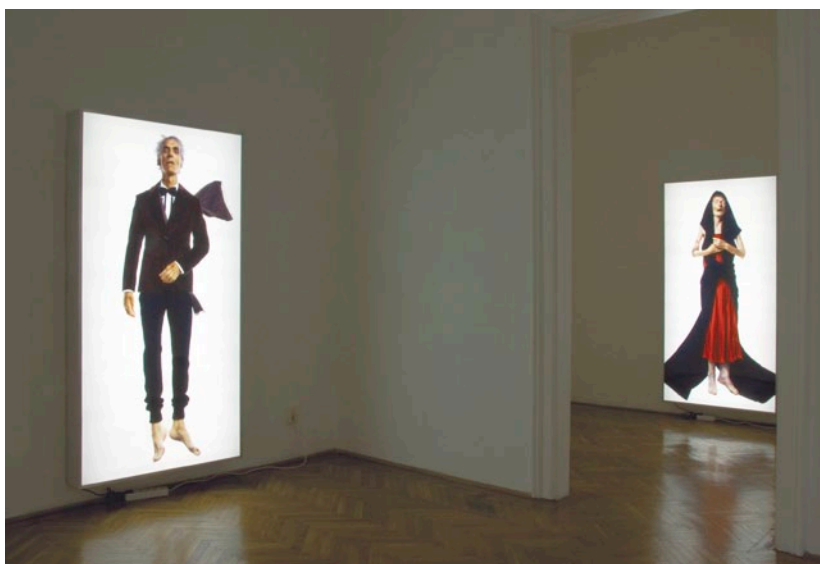
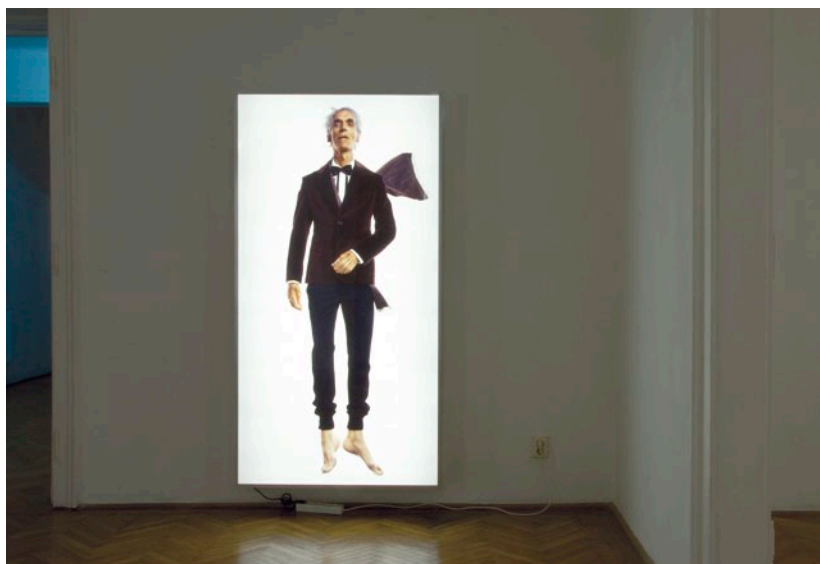
A *Defile* képeit nézve felmerül azonban néhány kegyeleti, morális és etikai kérdés. Halott emberek testét semmilyen formában nem szokás publikussá tenni – kivéve az orvostudomány szolgálatába állított, prezentációs céllal mutogatott hullákat. Ennek indokaként leggyakrabban kegyeleti okokra hivatkozunk, amelyek jelentése ugyan kétes, de innen, az élők soraiból úgy gondoljuk, hogy a halottnak joga van ahhoz, amiről nem nyilatkozik. Feltételezzük, hogy zavarja a nagy nyilvánosság akkor, amikor ennek az ellenkezőjéről nem döntött. Abban gyakran megállapodunk, hogy az ember a halála után már nem az, ami volt, mi több, törvénybe foglaltatik, hogy halála után még a személyiségét is elveszíti. A reá való méltó emlékezés miatt nem tartjuk tehát etikusnak, ha a halott testét közszemlére teszik. Ugyanakkor a törvény azt is magába foglalja, hogy az ember fogantatása pillanatától kezdve személyiségi jogokkal rendelkezik. Így tehát az sem tekinthető etikusnak, ha az éppen megszülető csecsemő testét tesszük nyilvánossá. A törvényben foglalt személyiségi jogok ellenére a véres, kékeslila, gyűrött bőrű jövevény ma már nem csak a családi fotóalbumok főszereplője, de a média összes felületén jelen van. Ha ennek az okát fessegetjük, valószínű, hogy a személyiségi jogok helyett inkább vélt tulajdonjogra kell gondolnunk, vagyis a szülő magáénak tekinti a megszületettet, hiszen a csecsemő léte tőle függ. Így, anélkül, hogy erről a megszületett „nyilatkozna”, az élet nyílt terepére való kilépésének első állomása meztelen valóságában tárulhat bárki elé. Ma tehát az egyén születése – bármily véres is – szenzációs közügy, az egyén halála, amely az élet semmilyen formáját nem tartalmazza, viszont tabu. A közhalál persze más. Tömegekben lehet nyilvánosan is halni, nem gond a csonkolt test, sem az összegegett bőr. Megfelelő távolságból szemlélve, katasztrófaaként még elmegegy, egyedül a „normális” halál az, amivel ma nem „illik” valamit is kezdeni. Ahogy a születéshez, úgy a halálhoz kapcsolódó szokásrendszerek, szabályok is átalakultak,

a kis közösségek és azok szertartásai elvesztek a globális rendszerek hálójában. A születés és halál helyszíne és folyamata áttevődött az orvostudomány intézményes és jogi rendszerébe. (Újabb divat visszatérni a normálshoz – például otthon szülni –, de otthon tartani a halottat törvénybe ütköző.) Ebben a konstrukcióban a születés és a halál üzletággá vált, amelyben minden mozgólátért irreális pénzösszegeket kell fizetni.

Az AES+F ábrázol, képeket mutat, mégpedig a kannibalizmus nagyvárosi, szofisztikált, értelmiségi változatáról, amelynek a leglényegtelenebb pontjai a következők: baj-e, hogy halottak testét látjuk? valódi hullákról van-e szó? tényleg felöltöztették-e őket? használtak-e digitális trükköket a megjelenítéshez? A leglényegesebb pontja pedig az, hogy szembesítésre kényszerít. A *dísz-elvonulás* díszes társasága akarat nélküli hadtest, egy maroknyi sereg, amelynek talán a végső nyugalom a legfőbb erénye. Hogy kiszolgáltatottak lennének, állítom, de hát így van ez minden élharcos gárda esetében. Nemzeti hovatartozásuk bár kérdéses, nem fontos; a hadművelet, amiben részt vesznek, nemzetektől független, minden élet érintő. A konzumtársadalom fogalmi készletét célozzák meg azzal a kevéske támadófegyverrel, amellyel rendelkeznek – minthogy hullákról van szó, a harc nem az életért folyik, annál inkább a halál életben elfoglalt helyének újradefiniálásáért. A *Defile* projekt képein szereplők számára a halál tény-féle lehetett, amíg még éltek

AES+F
Defile, 2009, Knoll Galéria, Budapest; © fotó: Rosta József

AES+F
 Defile, 2009, Knoll Galéria, Budapest; © fotók: Rosta József

– halott tetemként pedig már semmi. Ez a semmi annyira lényeges számunkra, élők számára, hogy nincs élő tudat, melynek ne kellene számolnia és megbirkóznia az eljöveteleivel. Az AES+F a halál tabutémáját éppen ennél a sarkalatos pontjánál ragadja meg, hogy ugyanis hová szorult az egyéni jelleg akkor, amikor egy közösség (személyiségi jogokkal rendelkező egyének) inkább csak a halál formáit, pontosabban erőszakos formáit „ismeri” a jóléti társadalomban, biztonságos távolságból: a média híreiből. A tömeghalál ma divatos; az egyéni, személyes halál pedig nagyrészt elvesztette jelentését és jelentőségét. Csak annyit értünk belőle, amennyit a szeretett embertársunk elvesztéséből származó hiányérzet érzékelteni enged.

A halál e képeken korszerű, a legújabb trendek szerint készült ruhákba öltözött, miközben az individuum halála – mely az egyetlen releváns és valóban értelmezhető halál – szinte már semmi lett. A fogyasztói társadalom az életről szól, az orvostudomány az élet meghosszabbításán, a halandóság elutasításán, a halál mint szükséges rossz elodázásán, az elmúlás elfelejtésén, elrejtésén dolgozik. A mindebben szocializálódott egyénnek nehéz a halált a maga nyilvánvaló egyszerűségében, ilyen közletről nézni: kifordul a galériából. Pedig a haláltudat az „én”-t veszi célba, amelynek egyedül kell átlépnie – állítólag – egy másfajta állapotba. A szolgáltatások századában egyedül erre nincsenek megvehető, készen kapott megoldások és alternatívák, leszámítva a vallások kínálta értelmezései lehetőségeit. Kényes és kifinomult komfortzónánkban a halál és a hozzá vezető út (a szenvedés, fájdalom) orvosolható, kitolható. A halál értelmezése éppen ezért formális lett és tartalom nélküli. A test pedig alapanyag, úgy a valóságban, mint a *Defile* esetében. Hiszen a test sok mindenre jó. Élünk benne, szolgáltatást nyújtunk vele. Adjuk, vesszük, korrigáljuk, kijavítjuk, újrahasznosítjuk. Gyakran szerepel reklámokban, szemléltető eszközként, élvezeti cikként. A test áru, visszaforgatható termék. Az AES+F projektjében a reciklálás mint modern eszme megengedő a testtel szemben is: a művészcsoport jogot formált arra, hogy halottak testét „újrahasznosítsa”. Az újrahasznosítás ideológiai természetű, azt leplezi le, amit a konzumlét elrejt. Ezt az ideológiát pedig csak a morál rombolhatná le, ha lenne. De erre itt nincs szükség, hiszen a haláluk után a galériák terében hírnevet szerzett „akárkik”, megrepedt hajszálerekkel, sárga körmökkel, foltos bőrrel, összevarrt mellkassal akaratlanul is elérték a tökéletességet.

A szerző 2009-ben az Oktatási és Kulturális Minisztérium Kállai Ernő művészettörténeti-műkritikai ösztöndíjában részesül.